

نگاهی به جایگاه موسیقی کرمان

آریابرزن غیبی

استان کرمان، پهناورترین استان کشور است و شهر کرمان، یکی از قدیمی‌ترین شهرهای ایران. در طول تاریخ فرهنگ و هنر کشورمان، کرمان همیشه جایگاهی بالا و پررنگی داشته است. شهر و استان کرمان هنرمندان بزرگی را به کشور و جهان معرفی کرده و همیشه اسم کرمان در قلمرو فرهنگ و هنر می‌درخشد. در هنر موسیقی نیز نامدارانی از این خطه قد برافراشته‌اند که مایه‌ی افتخار کرمان هستند. در حال حاضر در شهر کرمان، سه مرکز بزرگ آموزش آکادمیک موسیقی فعالیت دارد. حدود یک دهه است که دانشگاه جامع علمی کاربردی یک مرکز دانشگاهی تخصصی رشته‌های هنری راه‌اندازی کرده که در مقطع کاردانی و کارشناسی دارای رشته‌ی موسیقی گرایش نوازندگی ساز ایرانی و جهانی است. همچنین بیش از یک دهه هنرستان هنرهای زیبای پسران کرمان در رشته‌ی موسیقی گرایش نوازندگی ساز ایرانی و جهانی هنرجو می‌پذیرد و فارغ‌التحصیلان زیادی را به جامعه‌ی هنری کرمان تحویل داده است. هنرستان هنرهای زیبای دخترانه کرمان نیز از هفت سال پیش در رشته‌ی موسیقی گرایش نوازندگی ساز ایرانی فعالیت دارد. هنرستان‌های موسیقی به طور مستقیم زیر نظر اداره‌ی کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان کرمان فعالیت دارند و از حمایت این اداره برخوردارند. در کنار مراکز رسمی و آکادمیک آموزش موسیقی در شهر کرمان، حدود سی آموزشگاه آزاد هنری تخصصی در رشته‌ی موسیقی فعالیت دارند که در زمینه‌ی آموزش نوازندگی سازهای موسیقی ایرانی، موسیقی نواحی و موسیقی جهانی هنرجویانی در تمامی مقاطع سنی پذیرش می‌کنند. نوجوانان و جوانان بیشترین متقاضیان آموزش موسیقی هستند اما در سال‌های اخیر سن شروع موسیقی به

زیر پنج سال رسیده است.

در دهه‌ی اخیر، خانواده‌ها گرایش زیادی نسبت به فعالیت‌های فرهنگی و هنری فرزندان خود پیدا کرده‌اند و تعداد علاقه‌مندان به فراگیری نوازندگی موسیقی بسیار رشد کرده است. اکثر خانواده‌ها فرزندان خود را برای یادگیری موسیقی ترغیب می‌کنند و آن‌ها را برای شرکت در کلاس‌های موسیقی به آموزشگاه‌ها می‌برند. این استقبال باعث شده تا بازار کار برای مدرسان موسیقی و آموزشگاه‌های آزاد هنری افزایش یابد و روز به روز بر تعداد مدرسان و آموزشگاه‌ها افزوده شود.

حال باید سوالی مطرح کرد: کیفیت آموزش موسیقی در کرمان چگونه است؟ در مقابل این حجم استقبال از مراکز آموزش موسیقی آکادمیک و آموزشگاهی، چه خروجی دریافت شده است؟ جامعه‌ی هنردوست کرمانی چه نتایجی از این هنرآموزان موسیقی دیده‌اند؟

پاسخ به این سوالات دشوار است، در مقوله‌های هنری نمی‌توان معیارهای استاندارد و مشخصی برای اندازه‌گیری کیفیت آموزش مطرح کرد. اما شاید نگاهی کوتاه به نتایج جشنواره‌های کشوری موسیقی و یا فروش بلیط کنسرت‌ها بتواند کمی به این نتیجه‌گیری کمک کند.

در تابستان امسال، هجدهمین دوره‌ی جشنواره‌ی ملی موسیقی جوان به صورت سراسری در کل کشور برگزار شد. جشنواره‌ی موسیقی جوان، یکی از معتبرترین جشنواره‌های موسیقی کشور است که هر ساله به کوشش انجمن موسیقی ایران برگزار می‌شود. داوران جشنواره از بهترین استادان موسیقی کشور هستند که بر اساس یک استاندارد مشخص اجراها را داوری می‌کنند. ابتدا برای هر ساز و هر رده‌ی سنی یک رپرتوار مشخص ارائه می‌شود و تمام شرکت‌کنندگان بر اساس آن فیلم اجرای خود را ارسال می‌کنند. داوران براساس فیلم‌های ارسالی نفرات برگزیده را انتخاب کرده و به مرحله‌ی نهایی دعوت می‌کنند. در مرحله‌ی نهایی نیز همه شرکت‌کنندگان به تفکیک ساز و سن باید قطعات مشخصی را اجرا کنند و براساس آن نفرات برگزیده مشخص و اعلام می‌شوند.

در هجدهمین جشنواره‌ی ملی موسیقی جوان هزار و ششصد و چهل نفر از سراسر کشور در سه دسته‌ی اصلی موسیقی کلاسیک غربی، موسیقی ردیف دستگاهی و موسیقی نواحی در سه رده‌ی سنی الف، ب و ج شرکت کردند که از بین این افراد هشتصد و چهل نفر به مرحله‌ی نهایی راه یافتند

و در نهایت دویست و هفتاد و سه نفر حائز رتبه‌های برتر اول تا سوم شدند.

اما متأسفانه از بین این دویست و هفتاد و سه رتبه‌ی برتر، فقط و فقط سه رتبه به هنرمندان کرمانی رسید. یعنی کمتر از دو درصد از مقام‌های جشنواره‌ی ملی موسیقی جوان سهم کرمان شد. این عدد در مقابل جمعیت شهر و استان کرمان و در مقابل تعداد مراکز آموزش موسیقی آکادمیک و آموزشگاهی در کرمان فاجعه است. فاجعه‌ای در نظام آموزش موسیقی کرمان که متأسفانه هیچ‌کس به آن توجه نمی‌کند.

جشنواره‌ی کشوری دیگری تحت عنوان جشنواره‌ی فرهنگی هنری فردا توسط وزارت آموزش و پرورش در سطح ملی و برای همه‌ی رشته‌های هنری هر ساله برگزار می‌شود. این جشنواره دارای چندین مرحله از سطح مدرسه‌ای تا کشوری است. دانش‌آموزان هنرمند، ابتدا در جشنواره‌ی فردا در سطح مدرسه‌ای شرکت می‌کنند و نفرات برگزیده به مرحله ناحیه، منطقه، استان و در نهایت به سطح جشنواره‌ی کشوری راه پیدا می‌کنند. این جشنواره در بین دانش‌آموزان محبوبیت زیادی دارد و رشته‌ی موسیقی این جشنواره در شهر کرمان دارای متقاضیان زیادی است. نوازندگی سازهای کلاسیک غربی، سازهای ردیف‌دستگاهی، سازهای نواحی، آواز، گروه سرود، گروه آواز جمعی و گروه‌نوازی موسیقی بخش‌های مختلف این جشنواره هستند. اما متأسفانه سهم کرمان از مقام‌های کشوری در این جشنواره حتی به تعداد انگشتان دست هم نمی‌رسد.

به عنوان معیار دیگری برای سنجش کیفیت آموزش موسیقی در کرمان، می‌توان نگاهی گذرا به اجراهای موسیقی در تالارهای کرمان انداخت. متأسفانه شهر کرمان تا دو سال پیش، سالن استاندارد و مخصوص اجرای موسیقی نداشت و بیشتر اجراهای موسیقی در سالن‌های ورزشی شهر انجام می‌شد. اما از زمان راه‌اندازی مجموعه‌ی تالار فرهنگ و هنر در شهر کرمان، این مشکل برطرف شده و سه سالن استاندارد با سه ظرفیت متفاوت برای اجراهای موسیقی و تئاتر آماده شده است. اما متأسفانه تقریباً تمام اجراهای گروه‌های کرمانی در دو سالن کوچک و با ظرفیت کمتر این مجموعه برگزار می‌شود و سالن اصلی و بزرگ تالار فرهنگ و هنر برای اجرای گروه‌های خارج از استانی مورد استفاده قرار می‌گیرد.

اجراهای موسیقی در کرمان توسط موسسات فرهنگی هنری برگزار می‌شود و گروه‌های اجرا کننده می‌توانند از سراسر کشور و هر ژانری از موسیقی باشند. متأسفانه کمتر از ده درصد فروش بلیط در سال گذشته مربوط گروه‌های استانی بوده و بیش از نود درصد از فروش بلیط مربوط به اجراها و کنسرت‌های موسیقی گروه‌های خارج از استان بوده است. این یعنی بیش از نود درصد از سرمایه‌ای که مردم همدوست کرمانی برای تماشای اجراهای زنده‌ی موسیقی می‌پردازند به جیب غیر کرمانی‌ها می‌رود. حتی موسسات فرهنگی هنری کرمان رغبتی برای برگزاری کنسرت گروه‌های کرمانی ندارند و بر این باورند که این اجراها برای آن‌ها دارای سود نیست. شاید اگر سطح کیفی آموزش موسیقی در کرمان بالاتر می‌بود و تعداد اجراهای موسیقی با کیفیت بالا بیشتر می‌شد، سهم فروش بلیط برای گروه‌های کرمانی اینقدر تأسف‌انگیز نبود.

یکی از شاخص‌های فرهنگی و هنری برای هر شهر، داشتن گروه ارکستر رسمی است. اکثر شهرهای بزرگ ایران، یک گروه ارکستر سازهای ملی و یک گروه ارکستر سمفونیک دارند. اما متأسفانه شهر و استان کرمان، هیچ گروه ارکستر رسمی برای خود ندارد. در طول سال‌های قبل چندبار برای تشکیل این ارکستر اقداماتی صورت گرفت، اما هر بار به گونه‌ای و به دلایلی به نتیجه نرسید. در طراحی تالار فرهنگ و هنر، تمام امکانات لازم برای یک ارکستر سمفونیک بزرگ پیش‌بینی و احداث شده است اما تا کنون هیچ استفاده‌ی تخصصی در این زمینه از آن‌ها نشده است. شاید کمبود نوازندگان با کیفیتی که بتوانند قطعات ارکسترال را با کیفیت مطلوب اجرا کنند یکی از دلایل عدم شکل‌گیری گروه ارکستر باشد، البته عدم حمایت‌های دولتی و سازمانی از تشکیل این ارکستر مهم‌ترین عامل بازدارنده است.

به عنوان سخن پایانی می‌توان به این نتیجه‌ی بسنده کرد که متأسفانه کیفیت آموزش موسیقی در کرمان به اندازه‌ی کمیت آن رشد نکرده است، در هنر هم کیفیت، فدای کمیت شده است. شاید اگر اداره‌ی فرهنگ و ارشاد اسلامی که متولی قانونی و رسمی هنر در کشور است، کمی بیشتر دغدغه‌ی کیفیت آموزش هنر را داشته باشد، بتوان به سطح کیفی بالاتری در آینده رسید. آموزش موسیقی در محیط‌های آکادمیک و آموزشگاهی نیاز به توجه و نظارت بیشتری دارد، مدرسان موسیقی باید

سنجش و پالایش شوند تا بتوان به کیفیت بالاتری از آموزش رسید. آموزش موسیقی در مراکز غیر رسمی، پاساژها و فروشگاه‌های سازفروشی خطای بزرگی است که هیچ‌کس جلوی آن را نمی‌گیرد. تشکیل یک ارکستر سازهای ملی و یک ارکستر سمفونیک در کرمان می‌تواند جایگاه موسیقی شهر را تغییر دهد و به افزایش کیفیت آموزش موسیقی کمک کند. برگزاری جشنواره‌های استانی موسیقی بین آموزشگاه‌های آزاد هنری و گروه‌های مستقل، می‌تواند حس رقابت و تلاش برای بهتر شدن را ایجاد کند و به نوعی به رشد کیفیت آموزش کمک کند. به امید روزی که کیفیت آموزش موسیقی به بالاترین سطح ممکن برسد و هر روز و هر شب شاهد اجراهای موسیقی در تالارهای متعدد شهر باشیم.